

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ**

2018/2019 ուսումնական տարի

**«ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԵՎ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ»
ԱՌԱՐԿԱՅԻ**

Հ Ա Ր Ց Ա Շ Ա Ր

1. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի տեղն ու դերը հանրային կառավարման համակարգում:
2. «Տեղական ինքնակառավարում» հասկացությունը:
3. ՀՀ տեղական ինքնակառավարման համակարգը:
4. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքները:
5. Համայնքի պարտադիր խնդիրները:
6. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների էությունը:
7. Համայնքի ավագանու լիազորությունները:
8. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները:
9. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրության կարգը:
10. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների փոխհարաբերությունները:
11. Տեղական ինքնակառավարման և պետական մարմինների փոխհարաբերությունները:
12. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության նկատմամբ հսկողություն իրականացնող մարմինների իրավասությունները:
13. Տեղական ինքնակառավարման առանձնահատկությունները Գյումրի և Վանաձոր համայնքներում:
14. Տեղական ինքնակառավարման առանձնահատկությունները Երևանում:
15. Երևանի քաղաքապետի և ավագանու անդամների ընտրության կարգը:
16. Երևանի ավագանու անդամների լիազորությունների ընդհանուր բնութագիրը:
17. Երևանի քաղաքապետի լիազորությունների ընդհանուր բնութագիրը:
18. Համայնքի աշխատակազմի կառուցվածքը:
19. Համայնքային ծառայության էությունը:

20. Հանրային բնույթի ծառայությունները:
21. Համայնքի սեփականությունը և գոյացման աղբյուրները:
22. Համայնքի բյուջե հասկացությունը:
23. Համայնքի բյուջեի կառուցվածքը և բաղկացուցիչ մասերը:
24. Համայնքի բյուջեի մուտքերի դասակարգումը:
25. Համայնքի բյուջեի ելքերն՝ ըստ վարչական և ֆոնդային բյուջեների:
26. Համայնքի բյուջեի նախագծի կազմումը, քննարկումը և հաստատումը:
27. Համայնքի բյուջեի կատարումն ու կատարման վերահսկողությունը:
28. Համայնքի բյուջեի պակասուրդը և հավելուրդը:
29. Համայնքի բյուջեի պահուստային ֆոնդը:
30. Բյուջեի տեսակները (ծախսային, ծրագրային և ըստ աշխատանքների կատարման արդյունքների):
31. Ծրագրային բյուջետավարման էությունն ու բնորոշ գծերը:
32. Ծախսային և ծրագրային բյուջեների տարբերությունները:
33. Պետական բյուջեի և համայնքների բյուջեների միջբյուջետային փոխհարաբերությունների կարգավորման ձևերը (դոտացիաներ, սուբվենցիաներ, բյուջետային վարկեր և փոխատվություններ):
34. Ֆինանսական համահարթեցման էությունն ու անհրաժեշտությունը՝ ՏԻՄ-երի գործունեության բարելավման համար:
35. Համահարթեցման սկզբունքով տրամադրվող դոտացիաների հաշվարկման մեթոդաբանությունը:
36. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի էությունը:
37. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի կառուցվածքը:
38. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի կազմման գործընթացը:
39. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի մշակման, քննարկման և հաստատման ընթացակարգը:
40. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի նախագծի մշակման նախապատրաստական աշխատանքներ:
41. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի նախագծի մշակման գործընթացի կազմակերպում և իրականացում՝ համաձայն հաստատված ժամանակացույցի:

42. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի նախագծի աշխատանքային, հանրային քննարկումների և/կամ բաց լսումների կազմակերպում և անցկացում, լրամշակում, ամփոփում և ներկայացում համայնքի ավագանուն:
43. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի իրականացումը, մշտադիտարկումը, վերահսկումը և գնահատումը:
44. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի իրականացման հաշվետվությունների կազմումը, քննարկումը և հաստատումը:
45. Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրում փոփոխությունների ու լրացումների կատարումը:
46. Համայնքի տարեկան աշխատանքային պլանը և մշակման նպատակները:
47. Համայնքի տարեկան աշխատանքային պլանի կառուցվածքը:
48. ՀՀ վարչատարածքային բաժանումը:
49. ՀՀ վարչատարածքային բարեփոխումները:
50. Համայնքների խոշորացման էությունը և իրականացման ձևերը:
51. Համայնքների խոշորացման սկզբունքները:
52. Համայնքների խոշորացման չափորոշիչները:
53. Միջհամայնքային միավորումների ստեղծման նպատակը:
54. Միջհամայնքային միավորման մարմինները:
55. Միջհամայնքային միավորման բյուջեն:
56. Համայնքի բնակիչների մասնակցությունը տեղական ինքնակառավարմանը:
57. Քաղաքացիների մասնակցության ձևերը:

Կառավարման ամբիոնի վարիչ՝

Վ. Խաչատրյան

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն

1. «Տեղական ինքնակառավարման հիմունքները» ուսումնական ձեռնարկ, Է. Օրդյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, «Պետական ծառայություն», Երևան 2002թ.:
2. «Տեղական ինքնակառավարման հիմունքները նոր զարգացումներ» ուսումնական ձեռնարկ, Է. Օրդյանի ընդհանուր խմբագրությամբ, «Պետական ծառայություն», Երևան 2002թ.:
3. Տեղական ինքնակառավարման համակարգի ֆինանսական և բյուջետային խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Է. Ղազարյան, Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2002թ.:
4. 100 հարց և պատասխան տեղական ինքնակառավարման մասին Է. Ղազարյան Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2003թ.:
5. Համայնքների բյուջետավարման ուղեցույց, Ա. Մուրադյան Համայնքների ֆինանսիստների միավորում, «Դար», Երևան 2004թ.:
6. Պետական կառավարման արդյունավետության որոշ հիմնախնդիրների մասին, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2014/6, էջ 30:
7. Պետական կառավարման արդյունավետության որոշ հիմնախնդիրների մասին, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2015/1, էջ 10:
8. Ապակենտրոնացումը որպես պետական կառավարման արդյունավետության գլխավոր նախապայման, Խ. Հարությունյան, «Հանրային կառավարում» գիտական հանդես 2015/2, էջ 10: 18.
9. Ձեռնարկ Համայնքի ավագանու անդամների և անդամության թեկնածուների համար, Հայաստանի Ավագանիների ասոցիացիա, 2016թ.
10. Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական Խարտիա, Ստրասբուրգ, 15.10. 1985 թ, ՀՀԱԳՆՊՏ 2012.12.28/14(22),
11. Տեղական ինքնակառավարման Եվրոպական Խարտիայի տեղական ինքնակառավարման մարմիններում մասնակցության իրավունքի վերաբերյալ լրացուցիչ արձանագրություն, ընդունված է 16.11.2009թ:
12. «Տեղական ինքնակառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում», Թումանյան Դ., Երևան 2011
13. Մասնակցային ժողովրդավարությունը տեղական մակարդակում. «Ինչու և ինչպես մասնակցել տեղական ինքնակառավարմանը», Թումանյան Դ., Շահբազյան Վ., Երևան 2011
14. «Պետական բյուջեից համայնքների բյուջեներին տրամադրվող կապիտալ տրանսֆերտները Հայաստանում. քաղաքականության առաջարկներ և ուսումնական նյութեր՝ տ.գ.թ. Դ. Թումանյանի խմբ., Երևան «Նոյյան Տապան» 2006
15. Մովսիսյան Վ. «Ֆինանսական համահարթեցման մեխանիզմի զարգացումը Հայաստանում», Երևան 2007

16. «Ռազմավարական պլանավորում և համայնքի կապիտալ զարգացման ծրագրի կազմում», Թումանյան Դ., Երևան 2010թ.

Լրացուցիչ գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Քաղաքացիական ծառայության մասին»:
2. Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագիրը «Երևան քաղաքում պետական կառավարման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր», մայիս 1997թ. N11:
3. Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի հրամանագիրը «Հայաստանի Հանրապետության մարզերում պետական կառավարման մասին», «Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր», մայիս 1997թ. N11:
4. Ալեքսանյան Մ. «Տարածքային կառավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում», Երևան ՄԻԱՎԱ-ՊՐԵՍ 2000թ.:
5. Տեղական ինքնակառավարման իրավական խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում, Դ. Սարգսյան, Հեղինակային հրատարակչություն, Երևան 2002թ.:
6. ՀՀ վարչատարածքային բաժանման օպտիմալացումը և տեղական ինքնակառավարման զարգացումը, Դ. Թումանյան, Մ. Գիմիշյան, Կ. Ամյան, Լ. Թումանյան, «Տիգրան Մեծ» ՓԲԸ հրատարակչություն, Երևան 2003.թ.:
7. Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման կատարելագործման հայեցակարգային ուղղությունները, Է. Ն. Ղազարյան, «ԴԱՐ» Երևան 2004թ.:
8. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ուսուցման մեթոդիկան ձեռնարկ, Վ. Շահբազյան, Ա. Մուրադյան, Ա. Գալստյան, ՄՁՄԿ, «Ձանգակ-97» հրատարակչություն, Երևան 2004թ.:
9. Արսենյան, Թ. Գևորգյան, Վ. Եղիզարյան, «Պետական կառավարման հիմունքներ», ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչություն, Երևան 2001թ.:
10. www.president.am
11. www.parliament.am
12. www.gov.am
13. www.mtad.am

Նորմատիվ իրավական ակտեր

1. 2015 թվականի դեկտեմբերի 6-ի հանրաքվեով ընդունված Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխություններ:
2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենք (ընդունվել է 2018թ. մարտի 21-ին):
3. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխություններ, Հայաստանի Հանրապետության պաշտոնական տեղեկագիր, Հատուկ թողարկում, 21 դեկտեմբերի 2015թ.:

4. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Տեղական ինքնակառավարման մասին»,
5. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին»,
6. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին»,
7. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին»,
8. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Ֆինանսական համահարթեցման մասին»,
9. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը Գույքահարկի մասին,
10. Հայաստանի Հանրապետության օրենքը Հողի Հարկի մասին: